

FRÅN NOLL TILL NITTIO

Elsa Charlotta Carlsson

En följetong i fyra delar

Mariestad i mars 2021

Alf Gunnarson

DEL TVÅ

FRAM TILL
OCH MED ÅR 1918

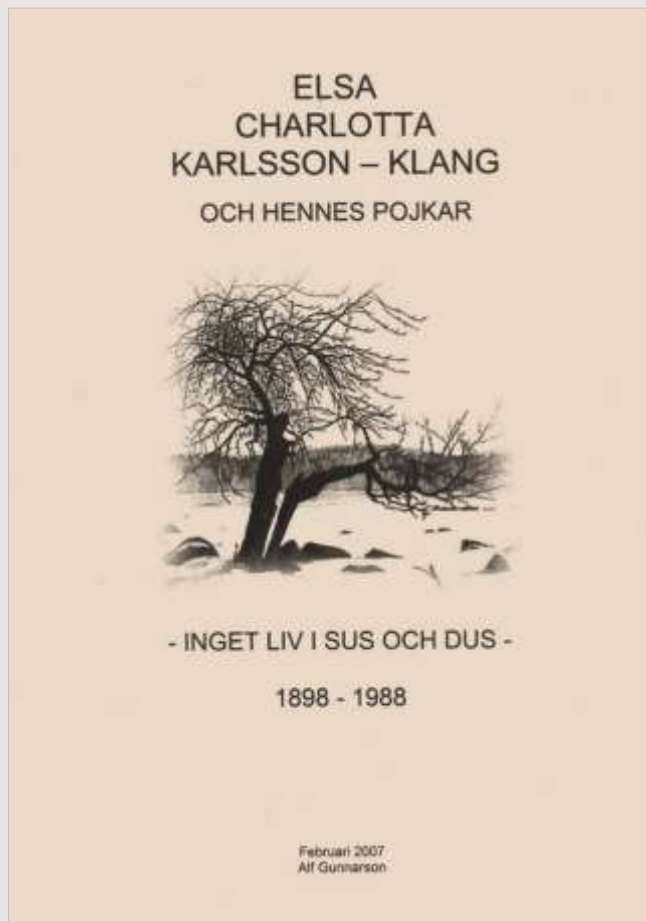

Det var en tid när stil eftersträvades.

INNEHÅLL
FÖRORD
BARNDOM
BARNAUKTION I
BARNAUKTION II
SJU ÅR I VITTINGE
HERR OCH FRU
SUNDSTRÖM
ELSA TILLBAKA
PÅ ÅSÖGATAN

FÖRORD

Den här berättelsen skrev jag år 2007:

Nu ska jag fördjupa mig i Elsas och hennes
närmastes liv, främst under hennes första trettio levnadsår.

Hon föddes i Uppsala den 2 juni 1898. Hennes mamma var då
ogift och mantalsskriven på Åsögatan i Stockholm.

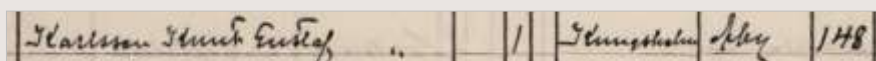
Elsa var istället för farmor när vi växte upp.

/ Alf

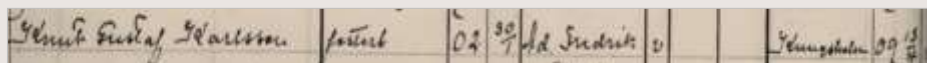
BARNDOM

Emma Charlotta Carlsson (23) och dottern Elsa Charlotta (2) kom till Stockholm – Katarina församling - på hösten 1902, efter att fadern, Reinhold Ferdinand Carlsson, avlidit vid midsommartiden det året. Den lilla familjen hade just installerat sig på Negelstena gård, borta i Håbo socken, när allting slutade i sorg.

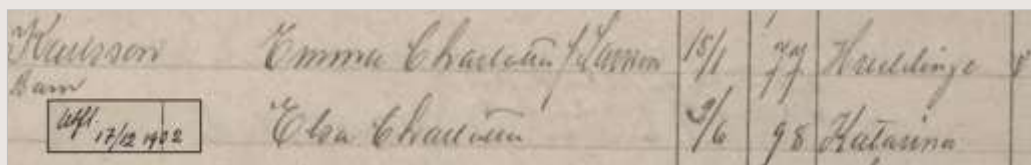
Av Elsas efterlämnade papper vet vi att Emma Charlotta födde sonen Knut Gustaf den 30 januari 1902. Vidare vet vi att gossen blev fosterbarn i Småland, närmare bestämt i Östra Eds socken, troligen under 00- talet. Sökning i Östra Eds kyrkoarkiv bekräftar detta:

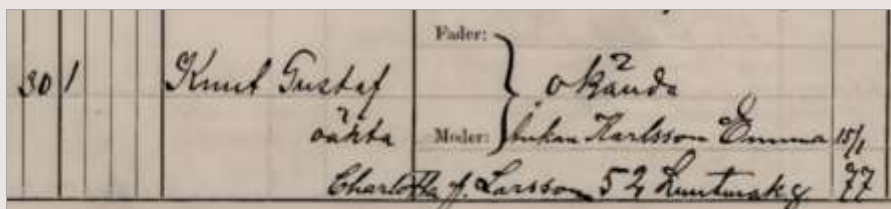
Knut Gustaf Karlsson kom från Kungsholms församling i Stockholm till Åby, i Östra Ed. Han var född i Adolf Fredriks församling.

Det betyder att Emma Charlotta och Elsa Charlotta flyttade från Katarina (Södermalm) till Kungsholmen någon gång mellan 1900 och 1902.

Mycket riktigt. 25 oktober 1901 kom höggravida Emma Charlotta och treåriga Elsa till Adolf Fredriks församling – och två månader senare föddes en son:

I LUNTMAKARGATANS TRAKTER

Adolf Fredriks kyrka i blickpunkten.

Det här är Odenplan på 1920-talet.

Emma Charlotta och hennes två barn bodde i kvarteren där bakom tjugo år tidigare.

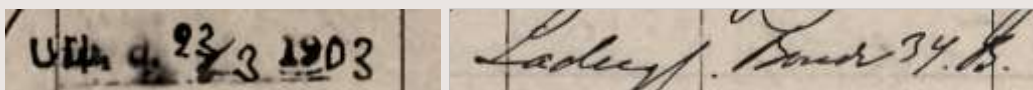
De flyttade från Luntmakargatan i december 2002. Nästa uppgift blir att utröna varthän de begav sig

De tre från Luntmakargatan flyttade till Surbrunnsgatan (nummer 2).

Det blev dock bara tre månader på Surbrunnsgatan.

Från Normalm till Södermalm (igen), mars månad 1903.

Bondegatan, på Södermalm.

Man ska komma ihåg att detta handlar om *Elsa i Mossebo*, hon som var i stället för farmor, när vi växte upp i Vallsjöbol på 1940- och 50-talet.

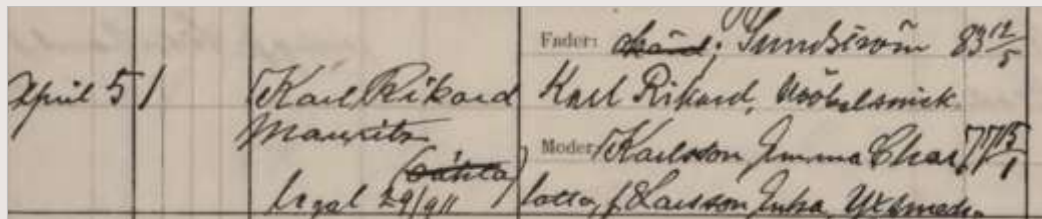
Någon gång mellan våren 1903 och samma årstid fem år senare flyttade hon (Elsa) med sin mamma och lillebror till Yxsmedsgränd i Gamla stan (Storkyrkoförsamlingen).

De fakta som står till buds är församlingarnas flyttningsböcker, födelse- och dödsböcker samt vigselböcker och det är boken över födslar som ger nästa information.

T. v: Munkbron (Henrik Reuterdahls målning). T h: Yxsmedsgränd.

Emma Charlottas tredje barn:

- Karl Rikard Mauritz föddes den 5 april 1908 och först var fadern okänd men blev senare känd som Karl Rikard Sundström – en möbelsnickare med rötterna i Vårdinge socken, Södermanland.

Anmärkning:

Han stavas Rikard här. I andra sammanhang förekommer Richard och Rickard.

Hemma i Stockholm.

Borta i Västervik.

BARNAUKTION

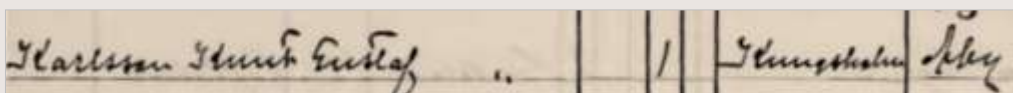
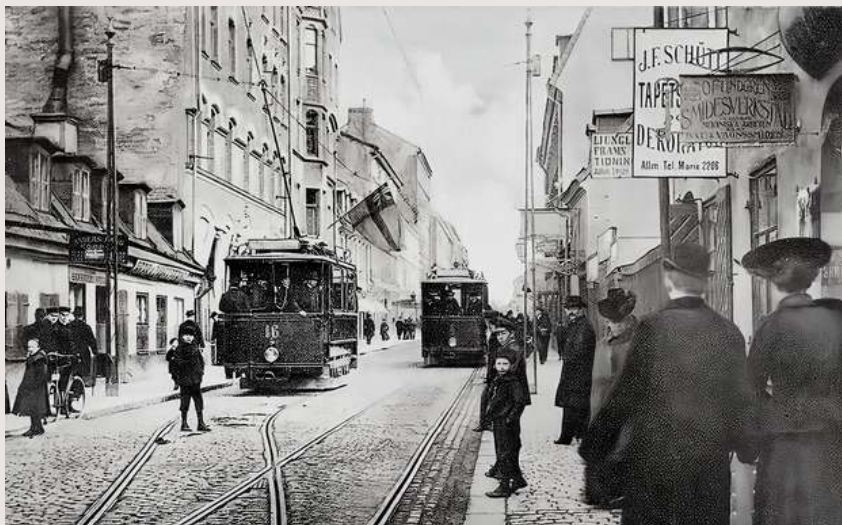
Det blev år 1909. Emma Charlotta Carlsson (32) bodde i Gamla stan i Stockholm med sina barn: Elsa Charlotta (11), Knut Gustaf (7) och Karl Rikard Mauritz (1).

Barnauktion var säljandet av barn till lägst bjudande vid fattigauctioner i Sverige genomförda av socknar och fattigvårdsstyrelser, som kungjordes i kyrkorna. Den som vid auktionen gav det lägsta budet (dvs den som krävde lägst ersättning) fick ta hand om barnet, något som innebar att arrangörerna av auktionerna kunde hålla nere kostnaderna för barnens uppehälle. Det hände att barn blev sålda flera gånger, med något års mellanrum.

År 1918 blev barnauktioner förbjudet enligt lag i Sverige.

Harry Martinsson var ganska jämnårig med Emma Charlottas barn.

Elsas lillebror Knut var således sju år. Han skulle börja i småskolan det året. Han såldes på barnauktion. Han skickades till främmande människor på en främmande ort. Han skulle aldrig mera få se sin mamma. Han skulle träffa – eller i alla fall få kontakt med – sin syster när båda var långt mer än fullvuxna. Mer om det senare.

Wikipedia:

Enligt sägnen gick ett skepp på grund vid det närliggande berget Tjustklint som då var en klippa i en havsvik. De överlevande bosatte sig därefter på platsen och byn ska ha uppstått. Sägner berättar vidare att det ska ha varit en besättning med rysk härkomst. Först hette byn Langerum, senare ändrades det till Långronna, i mitten av 1600-talet byttes namnet till Långaryd och 1715 ändrades det till Långreby. Det var några ytterligare namn innan det slutgiltiga Långrådna.

Långrådna N: 3.

1	3/16 ont. abby					
2	Eg. h. Gustaf Leonard Karlsson	Hummerby	59	25/3	7. Ed	v. 84 3/4
3	H. Hult Charlotte Davidsson		59	1/6	0. Ed	v.
4	A. Gustaf Erik Anders		87	18/1	0. Ed	v.
5	A. Knut Erik		88	1/6	0. Ed	v.
6	H. Erik Maria Charlotta		90	2/6	0. Ed	v.
7	H. Gustaf Erik Gustafsson		96	1/6	0. Ed	v.
8	S. Hans Richard Leonard		01	5/4	0. Ed	

Knut Gustaf Karlsson (7) kom till den här familjen i april 1909. Styvfar: Gustaf Leonard Karlsson (50), styvmor: Hulda Charlotta Davidsson (50). De hade sex egna barn i åldern 22- 8 år och de var vana att ta emot styvbarn, som vi ser av följande (samma sida i församlingsboken):

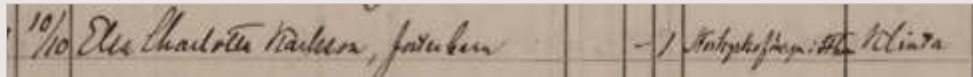
11	Anna Ulrika		86	2/2	Olivia, Stockholm	Ed. Fredrik	04 3/4
12	Hilda Johanna Persson		76	2/4	Stockholm	Storgatan	04 1/2
13	Maria Sofia Falberg		88	2/4	Storgatan	Hörs. Emma	04 5/8
14	Kelly Mathilda Andersson	Op	78	1/1	7. Ed		
15	Johanna John Erik		94	6/9	Olivia	Maria Magdalena	05 1/4
16	Karl August Carlsson Ulrik	fröken	91	3/3	Maria, Åker	Åker	11 2/3
17	Johan Erik Bernhard Ryd	Summarjakt	90	2/3	Katarina	St. Katarina	07 3/8
18	Knut Gustaf Karlsson	fröken	02	2/9	Ed. Fredrik	Storgatan	09 1/4
19	Anna Viktor Dahlsström	fröken	04	1/7	Stockholms förs.	Maria Magdalena	09 1/8

Knut var det åttonde barnet de tog emot, de flesta från Stockholm, under lika många år och samtidigt med Knut kom en femåring. Man frågar sig: kom dessa barn till ett tryggt familjehem eller till en uppfostringsanstalt?

Fem av styvbarnen hade lämnat familjen 1909 och de följande fem åren kom det fem nya barn från Stockholm och lika många lämnade detta barnhem i Östra Ed.

Jag återkommer senare till Gustaf Knut Karlsson.

BARNAUKTION II

Hösten 1910 var det Elsas tur: Det lägsta auktionsbudet kom från Vittinge i Uppland. Som vi såg i del ett var flera av hennes genetiska företrädare på jorden knutna till Uppland. Jag vet inte om det finns något samband med det och hennes livsresa till Vittinge. Kanske något kommer fram senare.

Stenhuggaren och f. d. soldaten Anders Gustaf Landberg (född 1850 i Enåker) hade gift sig med Lovisa Matilda Andersdotter (född 1848 i Altuna) år 1872 och de hade skaffat sig fyra söner och en dotter mellan år 1877 och 1892.

Anders Gustaf Landberg	Stenhuggare	50%	Vittinge	1872
Lovisa Matilda Andersdotter	Ättling	48%	Altuna	1848
Anders Gustaf Landberg	Stenhuggare	77%	Vittinge	1872
Anders Gustaf Landberg	Stenhuggare	87%	Vittinge	1877
Anders Gustaf Landberg	Stenhuggare	89%	Vittinge	1877
Anders Gustaf Landberg	Stenhuggare	92%	Vittinge	1877
Anders Gustaf Landberg	Stenhuggare	85%	Vittinge	1877
Anders Gustaf Landberg	Stenhuggare	92%	Vittinge	1877
Anders Gustaf Landberg	Stenhuggare	80%	Vittinge	1877
Anders Gustaf Landberg	Stenhuggare	98%	Vittinge	1877
Anders Gustaf Landberg	Stenhuggare	77%	Vittinge	1877

Elsa Charlotta (12) kom till familjen – från Gamla stan i Stockholm - den 10/10 1910.

Vittinge kyrka och station på kartan och en runsten i socknen.

Vittinge järnvägsstation.

SJU ÅR I VITTINGE

De

Elsa står 2:a från höger, tredje raden, på båda bilderna.

De här tre bilderna visar Elsa och hennes skolkamrater i Kyrkskolan i Vittinge samt vid konfirmationen i maj 1913. Hon och de flesta av hennes jämnåriga var nu på väg ut i ett vuxenliv, om vilket de troligen hade förhoppningar som skulle komma på skam eller uppfyllas.

Redan samma höst (1913) var det dags för Elsa att bli piga: under ett år var hon på en gård i Ösby (Vittinge), hos en arrendatorsfamilj: Johannes Johansson och Hilda Axelina Almqvist

Säby N:o 2. 17 1/2

Därefter var hon anställd på Vittinge bryggeri i Noksta itvå år.

Så blev hon piga hos Per Olof Jonsson och Johanna Larsdotter i Säby från hösten 1916 till hösten efter, då det bar iväg till Stockholm

Säby N:o 2.

Katarina 17 1/2

Elsa var tolv när hon lämnade Stockholm. Sju år senare återvände hon till Södermalm.

Vad och vilka mötte henne där?

Vittinge tegelbruk.

Bryggeriet i Vittinge – numera tegelbruksmuseum.

Elsas styvfar, Anders G. Landberg, hade ett förflutet som soldat (grenadjär) och besuttit Grenadjärtorpet i Klinta med sin familj:

En präst med fin handstil

T. v: lite militärhistoriska fakta.

Vi tar händelserna i tur och ordning och går tillbaka till tidiga hösten år 1911: Då gifte sig Emma Charlotta Carlsson (34) med Carl Rickard Sundström (28).

HERR OCH FRU SUNDSTRÖM

Stigbergsgatan.

M. Sundström, Karl Richard, möbelsnick	83	12/5	1910:
Boudigat 37			
Kv. Karlsson, Emma Charlotta, f. Larsson	77	15/1	397
ämba Svigersgat 16			

År 1911, den 29 september, gifte de sig.

Deras son Martin Fredrik föddes den 28 april 1912:

1912		Fader: Sundström, Karl Richard 2/83	28/4	1910:
- 28/	Martin Fredrik	möbelsnick.	15	
		Moder: Karlsson Emma Charl. 15/77	1	397
		Larsson Svigersgat 16	28/4	

Trettio år senare:

Man dödad av spårvagn.

En medelålders man blev vid 21-tiden på lördagen överkörd och dödad av ett spårvägståg på linje 8 nära korsningen Tyresövägen—Sockenvägen.

Föraren på spårvägståget har inför polisen uppgivit, att han sett en mörk skugga samt en hatt skymta på spåret. Han slog till bromsarna och tåget stoppades. Vid efterforskningar, som vidtoges av spårvägspersonalen, fann man en person liggande svårt massakrerad på banvallen. Det förmodades till en början, att ett tidigare tåg kört över mannen, men detta visade sig vid en senare undersökning icke vara fallet.

Mannen, som i ambulans fördes till Serafimerlasarettet, var vid framkomsten dit redan död, och det är troligt, att han ljutit en ögonblicklig död, då han överkördes av spårvagnen. Polisen hade ännu vid halv 2-tiden på söndagsnatten icke kunnat fastställa den omkomnes identitet. Enda ledtråd var ett tobakskort med ett namn — Sundström — som den omkomne bar på sig.

För 234 år sedan invigdes WÄRBY hälsokälla

... och alltiämt flödar det kristallklara vattnet — underbart rent och friskt

*År 1708 Den Andra efter Kristtills (den 19 Junii) invigdes en löstättlig församling Warbyhälsokälla. Den hade emma fr. underhöll och anfördes av den kände läkaren Urban Hiörne

Jag minns händelsen. Den väckte förstämning i Mossebo. Fattas bara.

Annonsen ur samma Sv. D. (9 november 1942) är bara prydlig utfyllnad.

ELSA TILLBAKA PÅ ÅSÖGATAN

Av följande framgår att Elsa kom till Katarina församling 22 november 1917 och flyttade till Sofia församling i Stockholm 3 april 1918.

Hon kallades *tjän*, vilket torde betyda *tjänarinna* och hon var skriven på Åsögatan nr 113. Vi är tillbaka på den gata där den här berättelsen (del ett) började. Året före bildades Sofia församling genom utbrytning ur Katarina och Åsögatan tillhörde därefter Sofia.

Så här såg en del av Åsögatan ut.

Elsa bodde på Åsögatan nr 113. På nummer 13- 17 fanns Neumüllers Bryggeri (AB Stockholms Bryggerier) som senare (1929) övertog namnet S:t Eriks Bryggeri. Jag har inga fakta för att Elsa arbetade på bryggeriet men hon hade två års bryggeriarbete i Vittinge på sitt CV, så varför inte.

Elsa Charlotta Carlsson fyllde 20 år på sommaren 2018.

Fortsättning följer.

2021-03-16 / Alf

Elsa Charlotta Carlsson - född år 1898

Reinhold Ferdinand Carlsson Emma Charlotta Larsson
född år 1864 i Odensala född år 1877 i Huddunge

Reinhold Ferdinands föräldrar:

Carl Ludvig Alexander Hof
född 1837 i Stockholm

Emma Charlottas föräldrar:

Anna Larsdotter
född 1840 i Huddunge

Charlotta Granberg NN
född år 1826 i Haga

Charlottas föräldrar:

Johan Granberg
född 1773 i Haga

Annas föräldrar:

Lars Jansson och Stina Larsdotter,
båda födda år 1805 i Huddunge

Cathrina Olsdotter Järling
född 1783 i Järlåsa

Carl Ludvig Alexanders föräldrar:

Peter Carlsson (korpral, timmerman)
och Johanna Eriksdotter
